

Társadalomkutató tudományos műhelyek a mai Magyarország szomszédságában I.

(Szolnok, 2009. február 4.)

2009. február 4-én a szolnoki Damjanich János Múzeumban mutatkozott be a Fórum Kisebbségkutató Intézet és annak Etnológiai Központja. Az eseményre a szolnoki Damjanich János Múzeum és a Magyar Néprajzi Társaság Társadalomnéprajzi Szakosztálya közös rendezvényeként került sor, levezető elnöke a szakosztályi elnök, Bárány János volt.

A rendezvény célja volt választ adni arra a kérdésre, összeérnek-e – problémafelvetés, módszertan, megoldás tekintetében – a magyarországi és a Magyarország határain túli magyar tudományos műhelyek eredményei – legalábbis olyan esetekben, amikor mindét típusú intézmény kutatási témáját a mai Magyarország határain túli magyar közösségek jelentik. Azaz: hogy látják a tudományos eredmények tükrében az említett közösségek egymást és önmagukat. Továbbgondolva a problémát tulajdonképpen arra is választ kéne kapnunk vagy legalább keresnünk, hogy a határok megnyitása, az Európai Unióhoz való csatlakozás meghozta-e azt az eredményt, amit a tudományos munka „áramlásától” reméltünk.

A Fórum Kisebbségkutató Intézet bemutatkozásának talán túlságosan is leegyszerűsített végeredménye nem a széttagoltságot, nem a szándékos elzárkózást bizonyítja, de tagadhatatlanul tanúskodik a különfejlődésről (ez a konferenciának is egyik kulcskifejezése lett).

A kutatások szervezését, irányítását, feltételeik megteremtését Tóth Károly, az Intézet igazgatója taglalta. Előadásában a részlegek ismertetése mellett hangsúlyozta azoknak az adattáraknak, dokumentumgyűjteményeknek a jelentőségét, amelyek egyrészt a cseh-szlovákiai magyarság korábbi története során képződtek, másrészt az utóbbi két évtizedben váltak létfontosságú kordokumentumokká, a legújabb kori történeti kutatások nélkülözhetetlen forrásaivá (pl. politikai pártok programjai). Az Intézet saját kutatási eredményeit át- meg átszövi az a ma már egyre sűrűbb, az interneten is elérhető adatháló, amely a szlovákiai magyarság teljes egészére vonatkozó, többféle adattípusból, több időmetszetből, teljes települési és népesedési viszonyokra épülő tényanyagból alakult rendszerré (pl. bibliográfiák, kronológia, rendezvények, települések, fotók, képeslapok).

Liszka József, a Fórum Intézet egyik fontos részlegét, az igazgatásával működő Etnológiai Központot mutatta be. Kiadványai és kutatási programjai révén a Központ élő kapcsolatban áll a nemzetközi néprajzi (etnológiai) kutatásokkal, eredményei azok között is jelentősek. A kutatási programok között kiemelt jelentőséggel bírnak azok a témák, amelyek a legújabb jelenségeket igyekeznek rendezetten számba venni. Ide sorolható például a temetők, a sírjelek komplexitásra irányuló kutatása – ennek eredményeiről L. Juhász Ilona számolt be. A több könvsorozat, évkönyvet életben tartó intézmény arculatában külön hangsúlyt kapott a kutatási témaként egyre népszerűbb, ám nem mindig tudományos igényű kezelt szakrális kisémlékek problémaköre. Az Etnológiai Központ egyik figyelemre méltó sikere a Szakrális Kisémlék Archivum kiépítése, a témakör kutatási módszerének tisztázása, a terminológia kidolgozása. Az Etnológiai Központ e témában született eredményei nemzetközi viszonylatban is mintaadók.

A Fórum Kisebbségkutató Intézet bemutatkozását hozzászólások követték. Bartha Elek, a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének vezetője emlékeztetett a debreceni tanszék szlovákiai magyar tájakat kutató munkájának több évtizedes múltjára, amely egyben a mai Fórum Kisebbségkutató Intézet munkatársaival is – noha korábban más intézményi keretek között – több évtizedes szakmai együttműködést jelent. Szabó László, a szolnoki mű-

zeum nyugalmazott munkatársa, debreceni egyetemi tanár a szolnoki múzeum tudományos tevékenységének a szlovákiai magyar vidékek kutatásában elért eredményeiről szolt.

A délután folyamán Dénes Zoltán néprajzkutató, egyetemi tanár, plébános nyitotta meg a múzeum Folyosó Galériájában az Etnológiai Központ szakrális kisémlék-témájú fotóiból készült, „*Állított keresztényi buzgóságbul...*” című kiállítást. A már több magyarországi múzeumban és egyéb intézményben is bemutatott szakrális kisémlék-anyag nem pusztán a fotó, mint dokumentáció miatt értékes, hanem azért is, mert – néhány példával szemlélítve – a feldolgozás menetét, a nyilvántartásba vétel módját, a közzététel változatait is megmutatja a látogatóknak.

Gecse Annabella

Az „*Állított keresztényi buzgóságbul...*” c. kiállítást Dénes Zoltán néprajzkutató és a Damjanich János Múzeum igazgatóhelyettese Kaposvári Gyöngyi nyitja meg (L. Juhász Ilona felv., 2009)